

DOOR HET OUDE UTRECHT

Utrechtse figuren (10)

Suster Bertken

*Een kerknis was het hemels voorportaal
Van Bertken, felle minnares en zoveel feller non.*

Utrecht had in de middeleeuwen kluisenaressen, die een deel van hun leven in een kluis, een nis, van de parochiekerken doorbrachten. Zo'n nis was meestal aan de zuidzijde, de warme zijde, van de kerk.

De bekendste kluisenaressen van Utrecht was Suster Bertken Jacobsdochter, in 1426 of 1427 geboren als de natuurlijke dochter van Jacob van Lichtenberch, kanunnik van de Dom en proost van het kapittel van St. Pieter. Ook deze geestelijke hield zich niet al te nauw aan het celibaat.

In tegenstelling tot zijn andere dochters leerde Bertken lezen en schrijven. Zij kreeg zelfs onderwijs in de klassieke talen. Niette-

min wilde zij zich al spoedig van de wereld afzonderen en dacht erover naar een klooster te gaan:

Jezus te behagen

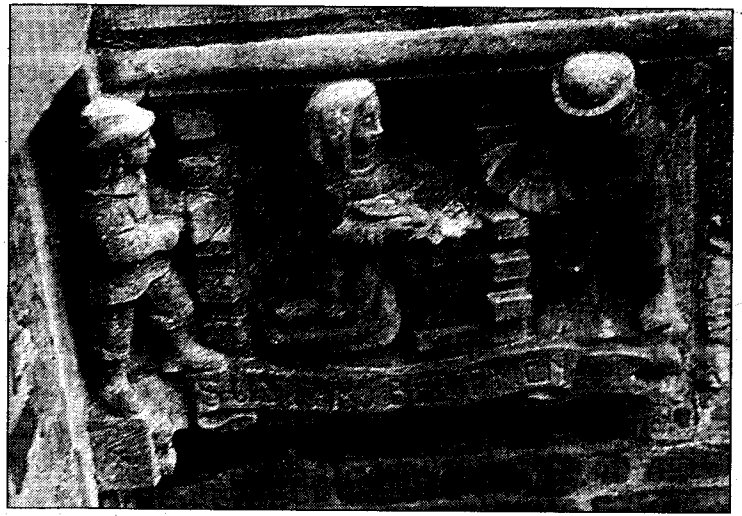
Dat is myn begheert.

Alle daghe daerom te sterven,

Dat is hi mi wel weert.

Bertken kreeg van de Utrechtse bisschop David van Bourgondië toestemming tegen de buitenmuur van het koor van de Buurkerk een kluis of nis te laten bouwen. In 1457 liet zij zich op 30-jarige leeftijd in die kluis insluiten. In de kluis zaten twee kleine raampjes, het ene met uitzicht op het hoofdaltaar zodat zij iedere dag de mis kon bijwonen; door het andere raampje keek zij uit op de Vismarkt.

Als enig huisraad kreeg zij een houten bank, om op te zitten en om op te slapen. Zomer en winter droeg zij een haren kleed en een grauwe rok. Zij was steeds bloots-

Onder het voetstuk van een lantaarnconsole bij de Zoutmarkt tegenover de Vismarkt is door G.Groeneveld afgebeeld hoe Suster Bertken zich in haar cel laat inmetzelen.

Foto: Het Utrechts Archief, neg.nr. B.3515-H.

voets en had geen enkel vuur in haar cel.

Zij at geen vlees en dronk alleen water bij het droge brood dat haar werd uitgereikt.

Geestelijke liederen

Suster Bertken schreef in haar cel verschillende geestelijke liederen. In 1518 verscheen bij Jan Severzen te Leiden 'een boecksken gemaket van Suster Bertken', een verzameling van haar geestelijke liederen:

*Ick wil eeuwelic dienen ende syn eygen syn
Syn min heeft mi gegeven so hogen moet,*

Dat ick nyet meer en acht dit eerd-sche goet.

Suster Bertken werd als een heilige vereerd. In bovengenoemd boekje is zij geknield afgebeeld met een heiligenkrans om haar hoofd.

Nimmer heeft zij haar cel verlaten. Op 25 juni 1514 is zij op 87-jarige leeftijd overleden. Haar wens was begraven te worden onder de kluis waar zij 57 jaar van haar leven had doorgebracht. Op bevel van de Domdeken werd zij bij haar begrafenis tweemaal door de Domklokken uitgeluid.

Dr. A. van Hulzen

Stadblad 11 aug. 2004